



zgodba tedna



Skupna vsota odpisanih podrejenih obveznosti znaša 441 milijonov evrov: pri NLB 257 milijonov evrov, pri NKBM 64 milijonov evrov, pri Abanki pa 120 milijonov evrov.

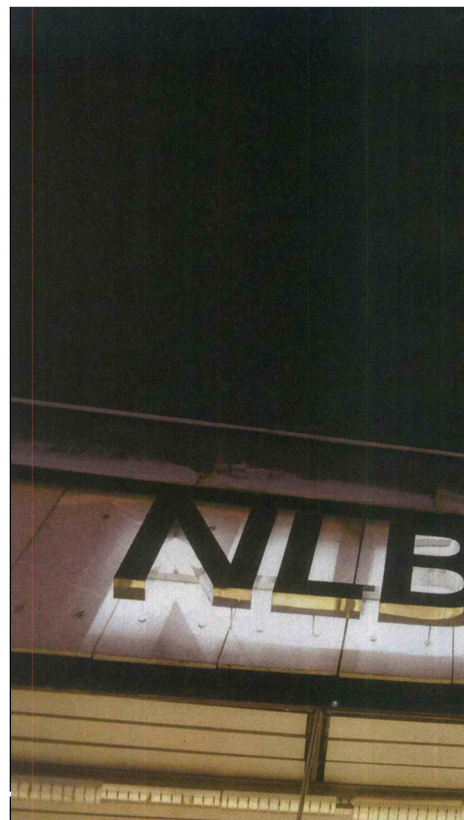
Vladni rop lastnikov bančnih obveznic NLB

Tekst: **Jože Biščak** Foto: **Primož Lavre**, arhiv Reporterja
joze.biscak@reporter.si

Kaj se zgodi, če banki, ki vam je posodila denar, ne vračate kredita? Odgovor je jasen: banka unovči zavarovanje kredita, opravi izvršbo na vašem transakcijskem računu ali pa zarubi vaše nepremičnine. In prav je tako, saj je dolg treba vrniti. Pa velja to tudi v nasprotni smeri? Očitno ne. Vse, ki so NLB posodili denar z nakupom podrejenih obveznic, so vlada Alenke Bratušek in poslanci vladajoče koalicije razlastili ter jim celo v zakonu odrekli ustavno zajamčeno pravico do pritožbe.



Ministrska predsednica Alenka Bratušek je z razlavitvijo pokazala, kako si zamišlja »demokracijo, strpno in solidarno« Slovenijo.



Večina tistih, ki je kupila podrejene obveznice NLB, se za denar lahko zdaj preprosto obriše pod nosom. Pravijo, da gre pri zakonu za rop državljanov, ki se ne razlikuje veliko od klasičnega (oboroženega) ropa banke. S to razliko, da je državna banka oropala državljane, roparji pa so bili s predlagano novelo zakona o bančništvu ministri s predsednico vlade na čelu in poslanci, ki so dvignili roko za zakon. Kaj takega bi bilo še v Severni Koreji težko izvesti. S tem ukrepom je Alenka Bratušek tudi pokazala, kako si predstavlja Slovenijo »gospodarsko uspešnejšo, bolj demokratično, strpno in solidarno«. Ruska izdaja revije Forbes ni zaman deželo na sončni strani Alp označila za najbolj socialistično državo v Evropi.

Šest kršitev ustave

»To je ukrep revolucionarnega prava,« je prepričan Tadej Kotnik, prodekan za znanstvenoraziskovalno dejavnost ljubljanske fakultete za elektrotehniko, ki je (bil) imetnik podrejenih obveznic slovenskih bank, po uveljavitvi novele zakona o bančništvu pa je ostal brez vsega. Zato se je tudi podpisal pod pobudo za oceno ustavnosti. Take pobude so na ustavnem sodišču štiri, svoji zahtevi pa sta dala državni svet in varuhinja človekovih pravic. Slednja zakonu očita šest kršitev ustave: da je Slovenija pravna in socialna država (2. člen), da ima vsakdo pravico do pravnega sredstva (22. in 23. člen), da so pred zakonom vsi enaki (14. člen), da je varstvo lastnine povezano s pravico do zasebne lastnine (33. in 67. člen), da je prepovedana povratna veljava prav-

nih aktov (155. člen) in da je kršeno načelo določenosti pravnih aktov (v povezavi z 2. in 120. členom).

Ustavni sodniki so decembra lani sicer zavrnili predlog, da bi izvajanje zakona začasno zadržali (možna škoda je lahko le materialna in se taka lahko povrne), vendar so odločili, da bodo primer obravnavali prednostno. Kdaj se bo to zgodilo, ni znano, saj gre za precej zapleteno zadevo. Večina pravnih strokovnjakov je prepričana, da zakon ne bo prestopil ustavne presoje, vse pa se je začelo pred leti, ko so banke začele ponujati svoje obveznice tudi fizičnim osebam. Med njimi je bila tudi obveznica z oznako NLB26, ki so jo uslužbenci največje slovenske banke ljudem vsiljevali kar na bančnih okencih.

Prazne obljube NLB

»Izkoristite priložnost! NLB Podrejena obveznica z letno obrestno mero 6,25 odstotka,« je maja 2010 obljubljala NLB, češ da gre za »nov, zanimiv naložbeni instrument« z »atraktivno nespremenljivo letno obrestno mero«. Obresti se bodo kupcu izplačevale vsako leto, glavnica pa bo vrnjena leta 2017. Bančniki so takrat zatrjevali, da je obveznica državne banke zelo varna naložba, saj bi izgubili samo v primeru, če bi šla banka v stečaj, pravijo nasedli izbrisani »podrejenci«, kot zdaj pravijo (že nekdanjim) lastnikom podrejenih obveznic. Tudi večina finančnih strokovnjakov je trdila, da gre za tvegano, a dokaj varno naložbo, saj je lastnik banke država in je težko verjetno, da bi šla v stečaj. Nekateri so res opozarjali, da je taka obveznica lahko past (obrestna mera je fiksna,

Vplačilo obveznice je posojilo banki – kot vplačilo depozita.

medtem ko se na trgu kapitala spreminja in bi bila kasneje lahko višja kot pri obveznicah), toda nihče ni pomislil na razlstitutev. Eden od komentatorjev je na spletni strani Periskop celo hudomušno zapisal: »Res pa je, da z nakupom obveznice pomagata reševati NLB in tako opravljate dobro delo za pomembno slovensko finančno institucijo. Morda vam tudi ta prijetni občutek kaj pomeni.« No, prijeten občutek se je vsem sesul lansko jesen.

»Kot dolgoletni komitent NLB sem od leta 2000 varčeval v okviru nacionalne stanovanjske sheme in tako za sina privarčeval malo več kot 50.000 evrov. Ker je bil na študiju v tujini in denarja še ni potreboval, mi je bančna referentka predlagala, naj dam denar v depozit. To sem tudi naredil. Nekaj mesecev kasneje me je poklicala, predlagala, naj depozit spremeni v obveznice NLB26, ker je to velika priložnost predvsem zaradi večje obrestne mere,« je povedal eden od osmoljencev, ki zdaj po odvetniški pisarni Hribernik-Petrič toži največjo slovensko banko.

Trdi, da je referentki preprosto verjel, toda ko je čez leto dni prišel na banko, da bi dvignil denar, mu je druga bančnica povedala, da je pogodba za obveznice sklenjena za sedem let. »Tega mi ni nihče povedal, toda nisem se pritoževal in sem

Page: 22

Reach: 23000

Country: SLOVENIA

Size: 2875 cm2

4 / 6



Uslužbenci NLB so ljudem obveznico vsiljevali kar na bančnih okencih.



Rajko Stankovič pravi, da je nakup obveznice posojilo banki. Posojilo pa je treba vrniti.

sprejel dejstvo, da bo pač sin denar dobil leta 2017. Potem je prišla novela zakona in vse so mi pobrali.« Prepričan je, da je bila pogodba z banko z novelo zakona prekinjena: »Pravna podlaga je odpadla zaradi sprejema bančne novele, zato tudi pogodba preneha veljati. Kar sta stranki dali ali prejeli, imata pravico zahtevati nazaj.« Zgodbe drugih so bolj ali manj podobne, ni malo tistih, ki so svoje depozite spremenili v obveznice. Celo več. Nekateri so spekulativno vzeli kredit in kupili obveznice. Zdaj pa bodo morali kredit vrniti, obveznice pa so jim izbrisali.

Vseh imetnikov hibridnih in podrejenih obveznic je okoli 2.000 (od tega sta 902 državljana kot fizične osebe vložile prihranke v obveznice NLB26), skupna vsota odpisanih podrejenih obveznosti pa znaša 441 milijonov evrov: pri NLB 257 milijonov evrov, pri NKBM 64 milijonov evrov, pri Abanki pa 120 milijonov evrov. Med znanimi Slovenci, ki so poleg pokojninskih družb, zavarovalnic, državnih družb in bank naselili pri bančnih obveznicah, najdemo številne znane odvetnike, finančnike, menedžerje in gospodarstvenike. Za nekaj manj kot milijon evrov ima obveznic Zdenko Fritz, nekdanji predsednik uprave Banke Zavarje, okrog 0,6 milijona evrov pa jih ima družba Vasin nekdanjega šefa NFD Holdinga Stanislava Valanta. Med tistimi, ki jih imajo za več kot 100.000 evrov, najdemo še Vojka Maverja (nekdanjega predsednik uprave Delamarisa), Jožeta Fundo (nekdanjega šef Salonita Anhovo), Jožeta Poljanca (nekdanjega člana uprave Krke), odvetnika Andreja Pipuša, arhi-

tekta Marka Studna, Mirka Kovačiča (lastnika trebanjske družbe Avtotransport Kovačič), Silva Flisarja (nekoč direktorja Agroservisa) in nekdanjega člana uprave Telekom Slovenije Jožka Peterlina. Med imetniki podrejenih obveznic Abanke je tudi eden najboljših slovenskih športnikov Primož Kozmus.

Retroaktivni poseg

Vložek v NLB, NKBM in Abanko bodo sicer izgubili tako delničarji kot imetniki podrejenih obveznic, vendar je bistvena razlika med delnico in obveznico. Z delnico postaneš solastnik banke (imaš pravico vplivanja na odločitve banke), zato je logično, da takrat, ko je banka v težavah, kot delničar prevzameš večji del izgube ali pa izgubiš vse, zelo vprašljiv pa je poseg v dolžniške vrednostne papirje. »Vplačilo obveznice je posojilo banki – kot vplačilo depozita. Čeprav terjatve iz posojil ne prenehajo niti v stečaju, je bil novembra uzakonjen izbris vseh podrejenih obveznosti bank, ki jih dokapitalizira država, decembra pa je bil že izveden pri kar petih bankah. To je retroaktivni in nesorazmerni poseg v pravice podrejenih upnikov bank,« pravi Rajko Stankovič, predsednik Društva Mali delničarji Slovenije. Meni, da je izvedba novele zakona še posebno vprašljiva pri obveznicah NLB26, ki jih je izdala večinsko državna banka in jih tržila na okencih. »Z njihovi izbrisom se je obseg dokapitalizacije NLB znižal za manj kot štiri odstotke (z 1,61 na 1,55 milijarde evrov), zato je poleg ustavnega vprašljiv tudi ekonomski smisel; gre bolj za dokazovanje povprečne-

mu državljanu, da v sanaciji bank neka-teri trpijo še bolj od njega,« je dejal Stankovič, ki je prav tako kot večina pravnikov prepričan, da jim bodo dali ustavni sodniki prav.

Tri tožbe na upravno sodišče proti Banki Slovenije in pobudo za oceno ustavnosti je vložilo tudi Vseslovensko združenje malih delničarjev (VZDM). Po njihovo bi bilo od vlade, potem ko je zahtevano za presojo ustavnosti napovedal državni svet, vsaj higienično, da bi počakala na odločitev ustavnega sodišča. »Tako so ravnali v Nemčiji, ko so tamkajšnji ustavni sodniki presojali skladnost pogodbe o fiskalnem paktu in spremljajoče pogodbe o ustanovitvi stalnega mehanizma za stabilnost evra (ESM) z nemško ustavo,« pravi Tadej Kotnik. Nemški predsednik Joachim Gauck kljub opozorilom finančnega ministra Wolfganga Schäubleja, da bi čakanje lahko imelo katastrofalne posledice za Nemčijo, ni podpisal zakona, ker se ustavni sodniki o tem niso izrekli. Tako delajo pravne države.

Sporna novela zakona, s katerim je po Kotnikovem mnenju Bratuškova vlada pokazala neverjetno brezbriznost do ustavnih načel in (neodvisnih) strokovnih mnenj, je začela za zaprtimi vrati nastajati septembra lani, nekako v času, ko so v nadzorovano likvidacijo poslali Factor banko in Probanko. Do takrat je zakon o bančništvu prepovedoval kakršnokoli obliko prisilne poravnave banke, prav tako pa v nobenem prospektu ob izdaji obveznic ni pisalo, da se za kritje izgube banke uporabijo podrejene obveznice. Zato so pisci sprememb zakona, ki

Page: 22

Reach: 23000

Country: SLOVENIA

Size: 2875 cm2

5 / 6



Pri obveznicah je nasel tudi Primož Kozmus, eden najboljših slovenskih športnikov vseh časov.



Tadej Kotnik: »To je ukrep revolucionarnega prava.«



Tudi Vlasta Nussdorfer, varuhinja človekovih pravic, je na ustavno sodišče vložila zahtevo za presojo ustavnosti novele zakona o bančništvu.

so očitno pomislili na morebitne tožbe, vnesli še prepoved tožb proti banki.

Opozorila pravnikov

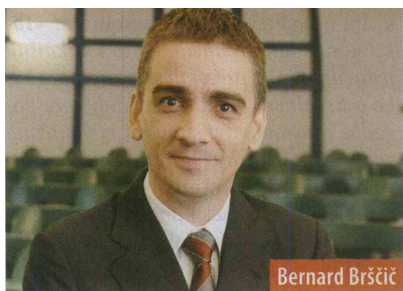
Prvo strokovno neodvisno mnenje je ministrstvo za finance pridobilo od Združenja bank Slovenije (ZBS), bilo je uničujoče, saj so kritiki opozorili, da zakon posega v ustavno pravico do zasebne lastnine, da ne bo preстал ustavnega testa sorazmernosti in da omogoča nepravilno diskriminacijo bančnih upnikov. Kljub temu je vlada predlog potrdila, ga poslala v parlament, kjer ga je v roke dobila zakonodajno-pravna služba državnega zbora. Ta je sredi oktobra lani ugotovila, da novela »bistveno posega v pravni položaj imetnikov podrejenih

dolžniških instrumentov« in da je vprašanje, ali bo predlagani ukrep sorazmerno s koristnostjo posega v pravice lastnikov podrejenih obveznic. Vsa strokovna mnenja so bila porazna, kljub temu je bil s pomočjo poslancev vladajoče koalicije izglasovan, češ da ne gre samo za pravičen zakon, ampak za zelo pravičen zakon. Da zakon ni v skladu z ustavo, je ugotovil tudi državni svet, ga zavrnili, vendar so ga poslanci 14. novembra ponovno potrdili. Začel je veljati 23. novembra, prva pobuda za oceno ustavnosti pa je bila vložena že 4. decembra. Vlada z ministrom za finance Urošem Čuferjem na čelu se je branila, da gre pri zakonu za tako imenovano »nepravo retroaktivnost« z učinkom za naprej, ker

se poseže v že oblikovana, a še ne dokončana pravna razmerja, saj terjatve papirjev še niso bile poplačane. Prav tako so na ministrstvu prepričani, da bo zakon opravil ustavni test sorazmernosti, saj naj bi delujoča banka odtehtala izgubo, ki jo bo imel imetnik podrejene obveznice. Rajko Stankovič se ob takih razlagah samo drži za glavo.

»Preprosta primerjava za to, kaj je vlada naredila. Na primer Peter in Maja v pokojninsko blagajno vplačujeta 39 let in deset mesecev, čez dva meseca gresta zasluženo v pokoj, a ker je treba plačati zapitek na primer za TEŠ 6, vlada sprejme sklep, da njihova vplačila iz preteklosti ne veljajo, saj Peter in Maja še nista šla v pokoj, zato lahko to naredi in s privarčeva-

Pravno rokovernjaštvo



Bernard Brščič

BERNARD BRŠČIČ, ekonomist: »Izbris podrejenih obveznic NLB je še en primer pravnega rokovernjaštva, poven o pravni kulturi trojke Bratušek, Čufer, Jazbec. Sicer ne bi želel prejudicirati sodb US, a ravnanje razumem kot izrazito protipravno, res pa je ekonomsko razumno. NLB je bila banka z negativnim kapitalom, živ mrlič. V normalni državi bi za takšno banko uvedli stečajni postopek, v okviru katerega bi se ugotovilo, da izničenje lastniškega kapitala ne zadošča in da je h kritju izgube treba pozvati najprej imetnike podrejenih obveznic, nato imetnike navadnih obveznic in potem še imetnike depozitov nad 100.000 evrov. Ta način bi bil edino korekten in pravičen s pravnega in ekonomskega vidika. Ker je država izvedla dokapitalizacijo, pa po mojem ume-

vanju problema ne bi smela posegati v obligacijska razmerja z imetniki podrejenih obveznic, ne glede na mnenje ECB in Evropske komisije. Z obžalovanjem ugotavljam, da časi revolucionarnega prava pri nas še niso minili. Razumni ekonomski argumenti še ne posvečujejo uporabe protipravnih sredstev. Na koncu bomo podobno kot v prošlem primeru lex Kramar zapitek plačali davkoplačevalci.«

MATEJ LAHOVNIK, ekonomist: »Po moji oceni bodo imetniki podrejenih obveznic NLB težko uspeli z ustavno presojo, ker se je izbris zgodil šele po sprejetju novele zakona o bančništvu. Navsezadnje je tudi povišana davčna stopnja na kapitalske dobičke veljala tudi za že izdane vrednostne papirje in tudi za že sklenjene dolgoročne depozite, seveda od sprejetja novele zakona naprej, pa to ni bilo ustavno sporno. Drugo vprašanje pa je glede podrejenih obveznic Probanke in Factor banke, pri čemer bi po moji oceni vlada in Banka Slovenije morali počakati na sprejetje novele zakona o bančništvu.

V primeru podrejene obveznice NLB se mi zdi bolj relevantno vprašanje, ali je bila njena prodaja malim nepoučenim vlagateljem izvedena dovolj ustrezno, saj je potekala kar na bančnih okencih, kar je za dobro poučene vlagatelje ustrezno, za slabše poučene



Matej Lahovnik

male vlagatelje pa lahko vprašljivo v smislu, ali so jim bili predstavljeni vsi dejavniki tveganja podrejenega dolga. Zato se mi zdi verjetneje, da bi mali vlagatelji kot imetniki izbranih podrejenih obveznic prej uspeli v tožbi zoper NLB kot pa z ustavno presojo. Na sodišču bi moral posameznik dokazati, da pri nakupu podrejenih obveznic kot mali vlagatelj ni bil ustrezno podučen o tveganjih, ki jih ta instrument prinaša. Mnogi so verjeli, da država kot lastnik ne bo dopustila stečaja NLB, ki je sistemska banka, pri tem pa so zanemarili to, da je podrejena obveznica po definiciji bolj tvegana in slabše zavarovana oblika finančne naložbe. Podrejena obveznica je praviloma donosnejša, seveda pa tudi bolj tvegana oblika naložbe kot navadna obveznica.«

Page: 22

Reach: 23000

Country: SLOVENIA

Size: 2875 cm2

6 / 6



nim denarjem Petra in Maje pač poplača zapitek pri TEŠ 6. Peter in Maja ostane-ta brez vsega in morata delati, dokler pač lahko. Je to pravno pravilno in pravično?! Odgovor je ne,« je prepričan Stankovič.

Slovenija prehitveva EU

Vlada tudi zatrjuje, da mora pri sanaciji bank oziroma pri dokapitalizacijah spoštovati nova pravila Evropske unije (EU) o državnih pomočeh. Gre za nov koncept, tako imenovani »bail-in«, ki je nadomestil starega »bail-out«. Slednjega je Slovenija zamudila v času Pahorjeve vlade. Takrat so evropske države banke reševale z javnim denarjem, socializirale so dolgo-ve. Nova pravila pa zahtevajo, da državna pomoč banki ne sme biti dodeljena, dokler lastniški kapital, hibridni kapital in podrejeni dolžniški instrumenti v celoti ne prispevajo k izravnavi izgub. Toda teh pravil ni uzakonil še nihče, saj gre le za priporočila in smernice, ki jih morajo države EU uzakoniti do leta 2015, uporabljati pa naj bi jih začele šele leta 2018.

Ko so podobno uvajali v Španiji, Grčiji in na Cipru, so bila pravila milejša. V Španiji je bila najnižja cena odkupa v denarju za podrejene obveznosti 85 odstotkov, za hibridne obveznice 60 odstotkov, svoje (39 odstotkov) so dobili celo imetniki prednostnih delnic. Tudi na Cipru so ruski vlagatelji postali lastniki največje banke s pretvorbo terjatev v lastniške deleže. Povedano drugače: nikjer vlagatelji niso izgubili vsega, pri nas pa je Bratuškova vlada presegla samo sebe in postavila strožja pravila od priporočil, to je prisilna razlastitev. Niti stečaj banke ne bi povzročil prenehanja nobene obveznosti dolžnika, saj se spremeni le način njihovega poplačila. Zlasti ne pri obveznicah, kjer je davkoplačevalec dal kredit državni banki in je upravičeno pričakoval, da mu bo dani kredit z obrestmi tudi vrnila. Tudi če bi Slovenija zaprosila za evropsko pomoč pri sanaciji bank, ji tega ne bi bilo treba narediti. Razlastitev je torej cena »suevenosti« Bratuškove.

»Gre za nasilje močnejšega nad šibkejšim,« je dejal Boris Jazbec, eden od osmoljencev s podrejenimi obveznicami NLB26, »saj je vlada zaplenila naše premoženje.« Prepričan je, da je ogoljufan, saj mu je NLB v prospektu ob izdaji obveznic zagotavljala varnost naložbe tako, da bi izgubil vse samo ob stečaju banke. Vendar banka ni šla v stečaj. Propadli so kupci podrejenih obveznic, banka pa mirno posluje naprej. »Seveda se zakonodaja lahko spreminja, ampak veljati mora za vnaprej. Ko sem leta 2010 kupil obveznice in sem podpisal pogodbo, sem sklenil posel. Zame je bila zadeva končana.« Po njegovem je banka oropala varčevalce, vlada pa je z zakonom uničila trg obveznic: »To se lahko zgodi samo v Sloveniji.« Tudi Rajko Pirnat z ljubljanske pravne fakultete je pred mesecem dni za nacionalno televizijo izjavil, da gre »za nedvomno retroaktivni poseg v pravice, kar je kršitev ustave«.

Podobnega mnenja so skoraj vsi pravniki, saj je celo ministrstvo za finance težko našlo tiste, ki bi zagovarjali novelo zakona o bančništvu. »Ustavno sodišče bo razveljavilo nekatere določbe novele zakona o bančništvu in bo zakonodajalcu naložilo odpravo neskladnosti,« so prepričani pravniki. Trdijo, da je zakon na meji legitimnosti ali tudi korak ali dva čez to mejo. Tadej Kotnik pa se čudi lahkotnosti bančnikov v NLB. »Ne razumem obnašanja banke, ki naj ne bi imela denarja. Zaposleni še naprej dobivajo plače, banka posluje, NLB je še vedno velik sponzor in oglašuje. Kje pa ima denar, da to počne?« se sprašuje.

Kljub temu je težko napovedati, kakšna bo odločitev ustavnih sodnikov. Upanje za imetnike podrejenih obveznic ostaja. Če bo ustavno sodišče upoštevalo svojo prakso, saj je v primeru nekdanjega predsednika uprave NLB Marjana Kramarja presodilo, da je retroaktivna uredba neustavna, bo moralo državi naložiti, da »podrejenec« poplača. V Društvu MDS epilog zgodbe pričakujejo do konca junija letos.

Kdo so »roparji«

Vlada Alenke Bratušek z novelo zakona o bančništvu ni razlastila samo imetnike podrejenih obveznic, ampak je prizadela tudi okoli pol milijona Slovencev, ki za varnejšo starost varčujejo v pokojninskih skladih. Objavljamo seznam pos-
slancev, ki so sodelovali pri »ropu« in 29. oktobra lani (14. novembra so isti poslanci zakon ponovno potrdili) v državnem zboru glasovali za:

Poslanec	Politična stranka
Borut Ambrožič	Nepovezani poslanec
Samo Bevk	SD
Alenka Bikar	PS
Mirjam Bon Klanjšček	PS
Dragan Bosnić	PS
Mirko Brulc	SD
Renata Brunskole	PS
Jerko Čehovin	PS
Andreja Črnak Meglič	SD
Maja Dimitrovski	PS
Branko Ficko	PS
Matevž Frangež	SD
Brane Golubović	PS
Matjaž Han	SD
Lelja Hercegovac	PS
Katarina Hočevnar	DL
Ivan Hršak	Desus
Darko Jazbec	PS
Ljubica Jelušič	SD
Jana Jenko	Desus
Aljoša Jerič	PS
Franc Jurša	Desus
Jožef Kavtičnik	PS
Janja Klasinc	PS
Maša Kociper	PS
Polonca Komar	DL
Saša Kos	PS
Jožef Kunič	PS
Branko Kurnjek	DL
Srečko Meh	SD
Mitja Meršol	PS
Jani Möderndorfer	PS
Peter Oder	PS
Aleksandra Osterman	PS
Alenka Pavlič	PS
Marko Pavlišič	DL
Marija Plevčak	Desus
Alojzijo Potočnik	PS
Majda Potrata	SD
Branko Smodiš	SD
Bojan Starman	DL
Kristina Valenčič	DL
Janko Veber	SD
Jože Velikonja	PS
Peter Vilfan	PS
Matjaž Zanoškar	PS
Barbara Žgajner Tavš	PS
Melita Župevc	PS